

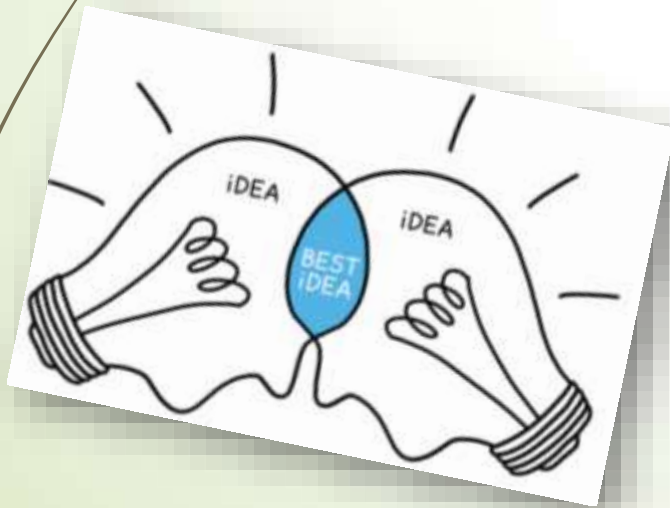
Обука за писање ИОПа

Драгана Зарков, педагог

Бојана Поповић, психолог

МОЖДАНА ОЛУЈА

Када кажем **ИНКЛУЗИЈА**, ви
ПОМИСЛИТЕ...

Размислимо ☹️ 😊

Размислите о тренуцима када сте се осећали изоловано, искључено. Каква вам сећања и осећаји падају на памет ?

Сад размишљајте о тренуцима када сте се осећали добродошло, заиста укључено. Како сте се тада осећали?

Piramida ljudskih potreba

potreba da ostvarimo sve svoje potencijale i talente te nadržemo sami sebe.

Одговори су исти за децу свих узраста, за људе из свих земаља, за високе и ниске, старе и младе, мушкарце и жене. **Када су људи укључени осећају се добродошло, осећају се здраво и срећни су.**

Десет разлога за инклузију

➤ Инклузивно образовање је:

- ❖ Људско право;
- ❖ Квалитетно образовање;
- ❖ Друштвени развој.

❖ Људско право:

1. Право да уче заједно;
2. Не смемо их одвајати или посматрати као мање важне;
3. „Они који су преживели специјалну школу“ захтевају заустављање сегрегације;
4. Не постоји оправдање за одвајање деце у образовању.

❖ Инклузија као квалитетно образовање:

5. Деца у инклузивном образовању имају боља академска и социјална постигнућа;
6. Реализација у специјално-редовној школи;
7. Уз подршку и помоћ ИО-ефикаснија употреба образовних ресурса.

❖ Инклузија као друштвени развој:

8. Сегрегација подстиче предрасуде, страх и неинформисаност;
9. образовање које подстиче развој социјалне везе и припремљеност за редован живот;
10. Само инклузија има потенцијал да умањи страхове и изгради пријатељство, поштовање и разумевање.

Закон о основама система образовања и васпитања члан 3.

Свако лице има право на образовање и васпитање.

Лице са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на образовање и васпитање **које уважава његове образовне и васпитне потребе у систему образовања и васпитања, уз појединачну односно групну додатну подршку у настави и учењу или у посебној васпитној групи или школи**, у складу са овим и посебним законом.

Лице са изузетним способностима има право на образовање и васпитање које уважава његове посебне образовне и васпитне потребе, у образовно-васпитном систему, у посебним одељењима или посебној школи, у складу са овим и посебним законом.

Закон о основама система образовања и васпитања РС (ЗОСОВ из 2023.године) утврђује и прописује:

- **Право на образовање и једнакост (члан 3)**
- **Општи принципи образовања и васпитања (члан 7.)**
- **Циљеви образовања и васпитања (члан 8.)**
- **Могућност образовања по ИОП-у у редовним школама (члан 56)**
- **Примену индивидуализованог начина рада и ИОП-а (члан 76)**
- **Прилагођавање оцењивања, завршног испита и матуре (члан 78)**

-
- У складу са Законом, донет је и **Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на ИОП, његову примену и вредновање (2018.године)**

Мали речник инклузије

ДА	НЕ
Дете са потребом за додатном (образовном) подршком	“Дете са посебним потребама”
Деца са сметњама у развоју имају ИСТЕ потребе као и друга деца, немају „посебне потребе”. Они их само задовољавају на другачији начин	

Мали речник инклузије

ДА	НЕ
Дете са аутизмом, инвалидитетом, особе са тешкоћама у развоју, деца са тешкоћама у учењу и понашању	“аутистично” “инвалидно” “дислексично дете” „дефектно дете” , „хендикепирано дете” , „девијантно дете” , „проблем- деца”
У први план се истиче ДЕТЕ , а не тешкоћа или дијагноза	

ОЕЦД (Организација за економску сарадњу и развој) класификација образовних потреба

ТРИ категорије образовних потреба код деце:

Категорија А: деца са сметњама у развоју и инвалидитетом (деца са физичким/моторним, сензорним сметњама, деца са тежим или тешким интелектуалним сметњама, деца са вишеструким сметњама у развоју)

Категорија Б: деца са тешкоћама у учењу, емоционалним сметњама или проблемима у понашању

Категорија Ц: деца из социјално нестимулативних средина (нпр. деца ромске националности, расељена, деца избегличких породица, деца из процеса реадмисије, итд)

Ко су деца са сметњама у развоју?

Дете са сметњама у развоју = дете које се **разликује од просечног детета** у одређеној друштвеној и културној заједници у:

- **Сензорним** способностима (оштећење слуха, вида)
- **Комуникацијским** способностима (укључујући и тешкоће у учењу и говорне сметње)
- **Интелектуалним** способностима (пажња, памћење, опажање, закључивање, решавање проблема)
- **Социјалном понашању и емоционалном доживљавању**
- **Телесним особинама и инвалидитету**

Ко су деца са сметњама у развоју?

НАСТАВАК

Те разлике у односу на просечну децу морају да буду такве, да **захтевају додатни образовни напор** или **посебан приступ** образовању како би дете могло да максимално развије своје способности.

У групу деце са потребом за додатном образовном подршком убрајају се и деца која су у наведеним особинама **изнад просека**, тј. **даровита деца**.

Квалитетна настава у инклузивној учионици

80%:

Искусствено, активно, кооперативно учење

Корак по корак

Критичко мишљење

Вршњачко учење

Ненасилна комуникација

20%:

Измена или прилагођавање садржаја и циљева учења

Прилагођавање окружења

Прилагођавање метода

Прилагођавање материјала

Прилагођавање оцењивања

ИНКЛУЗИЈА

ДА ШКОЛА БУДЕ ЦЕЛА

Кораци у изради

Као документ установе ИОП се пише у обрасцима који садрже:

1. Личне податке о ученику и Тиму за додатну подршку (образац1)
2. ПП ученика (образац2)-јако важно мапирање јаких страна и слабости
3. План мера индивидуализације- процена потреба за подршком (образац 3)

Кораци у изради

4. Персонализован програм наставе и учења са дефинисаним областима, циљевима/исходима, корацима и њиховим трајањима и учесталошћу, реализаторима као и начином провере остварености постигнућа (образац 4)
5. Праћење и вредновање ИОПа (образац 5)
6. Сагласност родитеља/старатеља на ИОП (Образац 6)
7. План транзиције (Образац 7)
8. План превенције раног напуштања школе (Образац 8)

Шта је важно да имамо у виду

Приликом планирања примене ИОП-а, као и приликом планирања његове израде, веома је важно да чланови Тима и васпитачи/наставници претходно добро провере како се постављени циљеви и исходи из ИОП-а могу најекономичније и најсврсисходније уклопити у:

- васпитно-образовни или наставни програм у целини, и
- план рада за појединачне активности, односно области /предмете.

Када израђујемо ПП

Педагошки профил (ПП) је основни документ од кога се полази у планирању образовне подршке. Кроз педагошки профил можемо јасно видети актуелно функционисање детета, његове јаке стране и интересовања, док са друге стране можемо видети у којим областима му је потребна подршка.

Од педагошког профила зависе даљи кораци у планирању подршке кроз индивидуализацију, прилагођен, измењен и обогаћен индивидуални образовни план (ИОП). Уколико постоје несигурности око начина на који можемо планирати подршку на основу педагошког профила, треба прикупити још информација о детету које ће нам пружити смернице за даљи рад.

ПП није затворен и коначан документ!

Он се мења у складу са развојним и сазнајним променама код детета/ученика.

Зашто је важан ПП

- ▶ Последњи корак у изради педагошког профила чини **идентификовање приоритетних области и потреба за подршком у образовању** – процењује се у ком домену, области, предмету треба најпре пружити подршку да би дете/ученик почео да напредује и тако се добију приоритети који су предуслов за напредовање и у другим доменима тј. активностима или предметима

ИОП

- Инструмент за планирање и праћење који треба да омогући учење и напредовање сваког појединачног детета.
- ИОП обезбеђује:
 1. постизање индивидуалних **циљева** учења
 2. **средства** за постизање тих циљева
 3. **додатне услуге и начин** њиховог пружања
 4. **одговорност** за различите аспекте ИОПа.

Индивидуални образовни план израђује се на основу претходно реализованих и евидентираних мера индивидуализације и израђеног педагошког профила детета.

Врсте ИОПа

- ИОП се израђује према образовним потребама детета, ученика, односно одраслог и може да буде:
- 1) ИОП1 – прилагођени програм наставе и учења у коме се планира циљ пружања подршке, прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса, односно активности у васпитној групи, њихов распоред као и лица која пружају подршку;
- 2) ИОП2 – измењени програм наставе и учења у којем се, осим садржаја из става 1. тачка 1) овог члана, планира прилагођавање исхода образовања и васпитања и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;*
- 3) ИОП3 – проширен и продубљен програм наставе и учења који се примењује за ученике са изузетним способностима- обогаћивање и проширивање програма

Врсте ИОПа

- ***Обратити пажњу-** Одлука о изради ИОПа са прилагођеним програмом за дете/ученика може се донети само уколико претходно примењиван план прилагођавања није дао резултате и добијемо сагласност родитеља/старатеља за израду ИОПа а затим школа покрене и успешно оконча интерни поступак за утврђивање права на ИОП.

Планирање и писање ИОПа

- ▶ План активности израђује се за сваку активност, односно област и/или предмет за који је потребна додатна подршка и уписује се у Образац 4
- ▶ За сваку активност, област/предмет дефинише се:
 1. Циљ(очекивана промена) и време које је потребно да се тај циљ оствари (укупно трајање)
 2. Кораци тј. активности којима ће се доћи до циља као и реализатори и учесталост/трајање сваког корака
 3. Непосредни мерљиви исходи сваког корака и начин њихове процене

Циљеви

- ▶ **Дугорочни**- очекивања за једну школску годину (обратити пажњу да постоји веза између тренутних могућности ученика и годишњег циља, одређују се за сваку област развоја која је процењена као неразвијена, на првом месту приоритетне процене ученика, циљеви морају бити свима јасни а посебно родитељима ученика).
- ▶ и **краткорочни**- мања област коју би ученик требало да савлада да би остварио образовни циљ. Служи нам као оријентир у процени остварености дугорочних циљева и мера исправности процене.

Обратити пажњу на:

- ▶ **Циљеви и задаци морају бити врло прецизно дефинисани и мерљиви**- треба да садрже задатак који се даје ученику, начин на који очекујемо да га реши и критеријуме које би требало да задовољи (пример: Када А. добије задатак да чита читаће 60 слова у минути, са највише 2 грешке).
- ▶ Важно је да постоји повезаност између корака и исхода из ИОПа
- ▶ Урадити процену за које наставне јединице је потребно прилагођавање или измена

Како се према ИОП-у оцењују постигнућа ученика

- ▶ **испитују и процењују на начин који је дефинисан у ИОП-у** На пример: ученик који има дислексију (тешкоће читања и писања) испитиваће се усмено или ће се израдити прилагођени контролни задатак са понуђеним кратким одговорима од којих он треба да заокружи тачне.
- ▶ **оцењују према исходима који су дефинисани у ИОП-у, без обзира да ли су сагласни са прописаним исходима и стандардима или одступају од њих.** На пример: ученик који се образује по ИОП-у са измењеним програмом (који подразумева измену стандарда) оцењује се према исходима како су дефинисани у ИОП-у, а не према прописаним стандардима постигнућа за тај узраст.

Како се према ИОП-у оцењују постигнућа ученика

- Приликом оцењивања постигнућа ученика који се образују према ИОП-у, **полазну тачку и оквир чине исходи дефинисани ИОП-ом**. Не оцењује се само **ниво остварености исхода** (тј. усвојена знања и вештине), већ и **степен ангажовања и истрајности ученика, као и помаци и напредовања** у односу на његова претходна постигнућа. Наставник мора да нађе начин да награди оваква понашања ученика (видети Илустрацију 10). Наиме, иако **оцена** јесте „мерило знања“, ваља стално имати на уму да она мора да буде **и мотивишући фактор**, а никако демотивишући за даље учење и напредовање.

Вредновање ИОПа

- ▶ У првој години тромесечно а затим полугодишње
- ▶ Два базична поступка: **процена остварености циљева и исхода који су дефинисани у оквиру плана активности (Образац 4) и процена нивоа остварености појединачних видова и стратегија прилагођавања који су предвиђени ИОПом и који су примењивани у току образовања (Образац 3)**
- ▶ **Кључна улога наставника који предају и одељењског старешине који је координатор ИОП тима**
- ▶ На основу резултата вредновања **врше се корекције**
- ▶ **Подаци о резултатима вредновања уносе се у образац 5**
- ▶ Након завршеног вредновања **пише се закључак на основу ког се даје процена да ли је ученик успео да овлада предвиђеним исходима или не**

Додатак припреми за час

Шема 2: Шема за планирање часа по принципу један курикулум за све

Предмет/област: Тема:		Разред:
Циљеви часа (знања/вештине које дете/ученик треба да стекне) <ul style="list-style-type: none">••		Пописани стандард постигнућа <ul style="list-style-type: none">•
Процес (Кораци и активности):	Потребна прилагођавања или измене (према ИОП-у):	
	За дете/ученика 1:	За дете/ученика 2:
1.		
2.		
3.		
4.		
Оцењивање (начин провере остварености циљева):	Потребна прилагођавања или измене (према ИОП-у):	
	За дете/ученика 1:	За дете/ученика 2:
Потребан материјал за рад:		
Запажања и коментари реализатора:		

СПЕЦИФИЧНЕ ТЕШКОЋЕ И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ОКРУЖЕЊА (наших ученика)

- Хиперактивност и дефицит пажње
- Физички инвалидитет
- Сметње из спектра аутизма
- Поремећај у понашању
- Тешкоће у учењу
- ...

Примери

Подршка у образовању-

Прилагођавање метода, материјала и учила
Прилагођавање метода, материјала и учила

1. ПОНАШАЊЕ:

- ✓ **Похвалити** одређена понашања;
- ✓ Поједноставити **правила** у учиници тако да су јасни доступна за подсећање;
- ✓ Направити **уговоре** са ученицима (и по потреби са одељењем).
- ✓ Користити **мераче времена** за олакшавање завршавања задатака;
- ✓ Одредити **слободно време** ;
- ✓ „**Мудро** искористити“ негативне последице;
- ✓ Дозволити кратке **одморе** између задатака;
- ✓ **Подсећати** ученика да не прекида рад на часу (различитим невербалним сигнаlima);
- ✓ **Оценити** тачне **одговоре**, а не грешке;
- ✓ Када ученик није на месту **послати** га да изврши неки налог;
- ✓ **Игнорисати неодговарајуће** понашање ;

Прилагођавање метода, материјала и учила

2. ПРЕДАВАЊЕ:

- ✓ Обезбедити **визуелна** помагала;
- ✓ Предавати на начин који ангажује **више чула** уз коришћење материјала за учење;
- ✓ Дозволити ученику да **сними** лекцију;
- ✓ **Поновити** упутства ученику пошто су дата одељењу, затим објаснити другима;
- ✓ **Написати** кључне ставке;
- ✓ Поред усмених дати и **писана упутства**;
- ✓ **Поделити** дужа предавања на краће делове;
- ✓ Додатна **прилагођавања** (рад у пару, вршњачка подршка).

3. ЗАДАЦИ:

- ✓ Дати **додатно** време;
- ✓ **Поједноставити** сложена упутства;
- ✓ Тражити **мање** тачних одговора;
- ✓ **Скратити** задатке, поделом рада на мање делове ;
- ✓ Дозволити компјутерски **одштампане** задатке које припреми ученик;
- ✓ Користити шеме, слике, картице за **подсећање**;
- ✓ Дозволити **штампана** уместо писаних слова;
- ✓ Организовати да оде кући са **јасним, концизним упутствима** за израду домаћих задатака;
- ✓ **Наградити** усмено учешће на часу;
- ✓ Додатна **прилагођавања**.

4. ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА:

- ✓ Обезбедити **помоћ** око организације учења;
- ✓ Одредити јасан систем за **повезивање** белешки и задатака;
- ✓ **Припремити** са учеником **распоред** учења/задатака са учеником;
- ✓ Направити систем **награђивања** за завршавање радова у школи и домаћих задатака;
- ✓ Слати кући дневне/недељне **извештаје** о напредовању;
- ✓ Обезбедити **вршњачку подршку** која се односи на помоћ око домаћих задатака;
- ✓ Ставити ученика близу **позитивног узора**;
- ✓ Стајати **близу ученика** приликом давања упутстава или предавања лекција;
- ✓ **Избегавати стимулације** које **одвлаче** пажњу ;
- ✓ Организовати **радне** групе у просторији.

5. ПРОВЕРА ЗНАЊА:

- ✓ Дозволити контролне вежбе/тестове са **отвореним** књигама;
- ✓ Дати **усмене** тестове;
- ✓ Дати тестове који се раде **од куће**;
- ✓ Користити **објективнија питања**;
- ✓ Правити честе кратке **квизове**, не дуге тестове
- ✓ Дати **додатно време** за тест;
- ✓ **Прочитати** ученику питања из теста;
- ✓ Писати одговоре на питања из теста **уместо ученика**;
- ✓ **Избегавати било какав притисак.**

Сарадња са родитељима

Родитељи нам дају право да се бавимо њиховом децом.

Заједнички циљ: добробит детета

Начин остваривања циља: **добра партнерска сарадња**

- ✓ Не занемаривати знања, вештине и искуства родитеља, комплексне породичне вредности.
- ✓ Супериорни положај наставника и преузимање одговорности => родитељи пасивни примаоци наших порука= губљење поверења и затварање врата сарадње

Партнерски однос се развија добром **сарадњом** коју карактерише **узајамно поштовање, обострана сагласност** око циљева који се желе постићи, **заједничке активности** усмерене ка том циљу, **стална размена информација, заједничко вредновање** постигнутих резултата, али и **искрена комуникација** и међусобна **подршка**, чак и у тешким ситуацијама када нам понестане снаге.

Шта су нам ресурси?

- Приручници
- Колеге које су већ имале искуства
- Chat GPT-примери

ХВАЛА НА ПАЖЊИ

ПОЕТА
ПОЕЗИЈА

МИСАО ДАНА

Није наш циљ да постанемо као други;
потребно је да се међусобно
разликујемо, да научимо да видимо
другачије људе, и да их поштујемо
због онога што јесу.

Херман Хесе
(1877-1962)